

Vabariigi Valitsuse 29. septembri 2023. a määruse nr 90 „Tööhõiveprogramm 2024–2029” muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 29. septembri 2023. a määrust nr 90 „Tööhõiveprogramm 2024–2029”.

Eelnõus kavandatakse muudatustega eelkõige täpsustatakse ja ajakohastatakse kehtiva määruse sätteid või tehakse määruses tehnilised parandused. Olulisemate muudatustena täpsustatakse põlevkivisektori ettevõtte mõistet, mis määrab kindlaks töötajate sihtrühma, kellele osutatakse eraldi tingimustel tööturukoolitust, ning viiakse vähese tähtsusega abi ja riigiabi reguleerivad sätted kooskõlla kahe uue ELi vähese tähtsusega abi (VTA) määrusega.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööhõive osakonna nõunikud Annika Sepp (annika.sepp@mkm.ee, tel 5911 9425) ja Anna-Liina Väkräm (anna-liina.vakram@mkm.ee, tel 5911 5470), sama osakonna õigusnõunik Ilona Säde (ilona.sade@mkm.ee, tel 5667 4014) ja tööturuteenuste juht Kristi Suur (kristi.suur@mkm.ee, tel 5913 9212) ning strateegiaosakonna välisvahendite õiguse nõunik Cyrsten Rohumaa (cyrsten.rohumaa@mkm.ee, tel 631 3609).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigused osakonna õigusnõunik Kaddi Tammiku (kaddi.tammiku@mkm.ee, tel 5455 0226).

Eelnõu ja seletuskirja keeletoimetas Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Merike Koppel (merike.koppel@just.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 29. septembri 2023. a määrust nr 90 „Tööhõiveprogramm 2024–2029” (RT I, 03.10.2023, 21).

Eelnõu ei ole seotud teiste menetluses olevate eelnõudega.

Eelnõu on seotud alates 1. jaanuarist 2024. a jõustunud komisjoni määrusega (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023, lk 1–12), ning komisjoni määrusega (EL) 2023/2832 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2832, 15.12.2023, lk 1–12). Eelnõuga asendatakse viited varem kehtinud määrustele viidetega uutele jõustunud määrustele.

Eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktidega 1 ja 2 täpsustatakse §-s 23 põlevkivisektori ettevõtte mõistet, et viia see kooskõlla majandus- ja infotehnoloogiainistri 7. septembri 2023. a käskkirja nr 138 „Põlevkivisektori töötajate tööle asumise ja oskuste arendamise toetamine“ 05.01.2024 tehtud muudatustega. Kehtivas määruses kasutatakse sama mõistet, mida kasutati tööhõiveprogrammis 2021–2023: Ida-Viru maakonnas tegutsev ettevõtte, millel on põlevkivi kaevandamisluba, või sellega samasse kontserni kuuluv põlevkivi töötlev või tootmisseadmete remondi ja hooldusega või logistikaga tegelev ettevõtte. Seoses eespool nimetatud ministri käskkirja jõustumisega ilmnes, et mõiste määratlust tuleb muuta, et seni hõlmatud ettevõtete omandisuhete või ettevõtete struktuuri muudatused (sh ettevõtete tegevuse lõpetamine, ühinemine, jagunemine või ümberkujundamine) ei mõjutaks põlevkivisektori töötaja sihtrühma kuulumist ega kitsendaks teenusesaajate ringi. Mõiste määratlust täiendatakse, hõlmates sellega kõik, kes vastasid põlevkivisektori ettevõtte määratlusele enne sektoris tehtud olulisi muudatusi (15.12.2022 seisuga), ning arvestades ka võimalike edasiste muudatustega sektoris. Ettevõtjad, kelle töötajaid tööturukoolituse pakkumisega toetatakse, on järgmised: Eesti Energia AS, Enefit Power AS, Enefit Solutions AS, KIRDE VARAD AS, OÜ VKG Kaevandused, VIRU KEEMIA GRUPP AS, OÜ VKG Energia, OÜ VIRU RMT, VKG Logistika OÜ, VKG OIL AS, KIVIÕLI KEEMIA TÖÖSTUSE OÜ. Kõnealuse määruse alusel saab sihtrühma kuuluv töötaja tööturukoolitust.

Eelnõu punktidega 3–11 korrigeeritakse kõnealuse määruse vähese tähtsusega abi ja riigiabi puudutavaid sätteid. Muudatused on seotud järgmise kahe uue VTA määruse jõustumisega 01.01.2024: 1) Euroopa Komisjoni määrus (EL) 2023/2831, mille jõustumisega mh tõsteti senist VTA ülemmäära 300 000 euronit ettevõtja kohta kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul (art 3(2)) ning kaotati eraldiseisev maanteetranspordiettevõtjatele kohalduv VTA ülemmäär; ning 2) Euroopa Komisjoni määrus (EL) 2023/2832, mille jõustumisega mh tõsteti ettevõtjatele üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest antavat VTA ülemmäära 750 000 euronit ettevõtja kohta kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul.

Sellega seoses muudetakse §-s 47 vastavaid õigusaktide viiteid ning tehakse neist tulenevad sisulised muudatused.

Samuti muudetakse § 47 lõikes 5 esitatud viidet komisjoni määruse (EL) nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris, artikli 3 lõikele 2, asendades selle viitega selle määruse artikli 3 lõikele 2a, mille kohaselt võib liikmesriik tõsta kalandussektoris ühele ettevõtjale antava abi ülemmäära 40 000 euronit. Kalandusturu korraldamise seaduse § 2 lõike 3 alusel on kehtestatud regionaalministri käskkiri, mille kohaselt on kalandusliku vähese tähtsusega abi piirmäär 40 000 eurot ehk komisjoni määruse (EL) nr 717/2014 artiklis nimetatud määruse artikli 3 lõike 2a sätestatud ülemmäär.

Määruse § 47 lg 8 sõnastatakse ümber vastavalt uute EL määruste jõustumisega muutunud VTA kumuleerimisreeglitele. Euroopa Komisjoni poolt Rahandusministeeriumile edastatud selgituse kohaselt horisontaalse ja üldise majandushuvi VTA-de kumuleerimisel arvestatakse kummagi abi piirmäära eraldi ja enam ei kehti see, et kokku ei tohi antav VTA ületada üldise majandushuvi VTA ülemmäära.

Eelnõu punktiga 12 sätestatakse § 57 lõikes 3 erisus tööturuteenusel osalemise jätkamisel, et kohaldada kehtivas määruses sätestatud teenusel (nt tööturukoolitus) osalemise õiguse säilimise

tingimusi kõigile teenuse saajatele ühtmoodi. Teatud tööturuteenustel osalemise õiguse säilimine kui isiku staatus muutus (liikumine töötusest tööle või vastupidi, muu sihtrühma kuulumise tunnuse lõppemine, nt jõudmine vanaduspensioniiikka või muutus tervises seisundis) pärast teenuse saamises kokkuleppimist või teenusel osalemise ajal, oli enne kehtiva määruse jõustumist reguleeritud tööhõiveprogrammis 2021–2023. Praegu kohaldatakse selles küsimuses neile, kes leppisid teenuse saamises kokku või kes osalesid teenusel enne kehtiva määruse jõustumist, tööhõiveprogrammi 2021–2023 tingimusi. Praktikaks on osutunud keerukaks jälgida, milliseid tingimusi konkreetsele inimesele peaks kohaldama. Kehtiv määrus on ka inimesele soodsam. Erinevalt tööhõiveprogrammist 2021–2023 ei ole kehtiva määruse kohaselt vaja otsustamiseks kindlaks teha, mis alusel või asjaoludel lõppes töötuna arvelolek või muutus muu teenuse saamise aluseks olev asjaolu. Erinevad tingimused võivad mõjutada inimeste võimalusi teenust saada või teenusel osalemist jätkata. Selle vältimiseks on asjakohane lahendada olukord inimestele soodsamatel tingimustel ja kohelda inimesi ühetaoliselt.

Eelnõu punktiga 13 parandatakse kehtiva määruse viiteviga.

Eelnõu punkt 14 on rakendussäte. Eelnõu punktide 1–11 alusel tehtavaid muudatusi kohaldatakse tagasiulatuvalt alates 01.01.2024. Tagasiulatuva kohaldamine on vajalik, et oleks tagatud kooskõla majandus- ja infotehnoloogia ministri käskkirjaga „Põlevkivisektori töötajate tööle asumise ja oskuste arendamise toetamine“ ning Euroopa Komisjoni vähese tähtsusega abi määrustega, mis mõlemad jõustusid pärast kehtiva määruse jõustumist. Kuivõrd tegemist on isiku õiguslikku positsiooni paremaks muutva tagasiulatuva mõjuga, ei ole see PS-ga keelatud, kuivõrd PS §-s 10 sisalduva õiguskindluse põhimõtte osaks olev usalduskaitse põhimõtte kätkeb endas üksnes ebasoodsa tagasiulatuva mõju keeldu.¹

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse eelnõuga ei kaasne olulisi mõjusid, mistõttu ei ole tehtud üksikasjalikku mõjuanalüüsi.

Põlevkivisektori ettevõtte mõiste täpsustamine hoiab ära tööturukoolitust saavate töötajate sihtrühma kitsenemise, mis võib kaasneda põlevkivisektori ettevõtetes ülemineku käigus aset leidvate struktuuriliste muudatustega, ning võimaldab seega üleminekut paremini toetada.

Eri kategooria VTA ülemäärade tõstmine suurendab mõningal määral toetust taotleivate ettevõtjate toetusi, mis võib positiivselt mõjutada nende majandustegevust.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Muudatuste rakendamise eeldatav lisakulu ega -tulu.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras. Määruse punktide 1–11 alusel tehtavaid muudatusi kohaldatakse tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2024. a.

¹ H. Kalmo, Eesti Vabariigi põhiseadus, Kommenteeritud väljaanne: <https://pohiseadus.ee/sisu/3481>, p 49.

8. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati koostöölastamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu Rahandusministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Töötukassale. Haridus- ja Teadusministeerium koostöölastas eelnõu märkustega, teised ministeeriumid koostöölastasid vaikimisi. Kommentaarid esitas Eesti Töötukassa. Märkuste koostöölastustabel on seletuskirjale lisatud.

Vastavalt tööturumeetmete seaduse § 6 lõikele 6 kiidab enne Vabariigi Valitsusele esitamist tööhõiveprogrammi heaks töötukassa nõukogu. Eelnõu esitati heakskiitmiseks töötukassa nõukogu 02.04.2024 istungile.